

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTSHISTORISK FORENING
FOR
STORSTRØMS AMT

ARSSKRIFT 1991

Rødderne

7. Årgang

Indholdsfortegnelse:

<i>RØDDERNES nye image.....</i>	<i>: Side</i>	<i>1</i>
<i>De skrev hjem.....</i>	<i>: -</i>	<i>2</i>
<i>Husgeråd.....</i>	<i>: -</i>	<i>4</i>
<i>Kirkebogsnyt.....</i>	<i>: -</i>	<i>6</i>
<i>Hartkorn, Gæsteri og Herligheder...</i>	<i>: -</i>	<i>7</i>
<i>Litteratur fra BIDLIOTEKERNE.....</i>	<i>: -</i>	<i>10</i>
<i>Brev til Emma LANGELAND.....</i>		<i>12</i>
<i>En Slægtsforskers Bekendelse.....</i>	<i>: -</i>	<i>15</i>
<i>...om HOVERI (forts).....</i>	<i>: -</i>	<i>18</i>
<i>En Lærlingekontrakt.....</i>	<i>: -</i>	<i>23</i>
<i>Nyt fra RIGSARKIVET.....</i>	<i>: -</i>	<i>26</i>
<i>UDVANDRERARKIVER.....</i>	<i>: -</i>	<i>27</i>

Programmet for sæsonen 1991/92 findes midt i bladet

"RØDDERNEs NYE IMAGE"

Som det sikkert allerede er observeret, så har foreningen med dette nummer af "RØDDERNE" fået et nyt ansigt.

Vi har fået et Logo.

Vort medlem Jette Stoltenberg har designet det nye "varemærke", og har givet flg. beskrivelse:

"Navnet "RØDDERNE" er selvfølgelig blevet bibeholdt, som det altid har været. Det er rart at vide, det er en "gammel kending", man har med at gøre. Gensynets glæde er mange gange større - end det nymodens, så fornyelsen er forsøgt gjort nænsomt og forsigtigt.

Navnet har fået sig en ramme (det er altid godt at have nogle faste rammer at hælde sig til).

Medlemmerne kender Storstrøms Amt og hvor grænserne går - men gør de det også ude i det ganske land? Derfor er "landkortet" kommet med - så er "RØDDERNE" til at få øje på - også i anden sammenhæng, og man ved, hvor vi hører til.

Når man starter på sin Anetavle, kan man - næsten altid få sat navn på de første aner med det samme (forældre og bedsteforældre er som reglen kendte) så derfor er Anetavlen også lige netop antydet.

Anetavlen er jo - trods alt - det, det hele drejer sig om for os.

Det hele er så til sidst sat på en sten (Runesten???), men.... de oplysninger vi samler sammen, skal vi jo have mejslet fast for vore efterkommere, så vi kan sige, vi har været her."

Med håbet om et stadigt godt samarbejde - byder vi vort "nye" blad

V E L K O M M E N

**HVIS IKKE DU VED, HVOR DU ER KOMMET FRA,
HVORDAN KAN DU SA VIDE, HVOR DU SKAL HEN?**

DE SKREV HJEM

af: Preben Poulsen, Oltevej 3,
4990 SAKSKØBING

KRISTINE og HANNE - to søstre fra Fuglse - med efternavnet HENNINGSDATTER udvandrede til Amerika omkr. 1880, fordi de ellers kun havde Fattighuset at se frem til. Det fortalte de i breve til deres broder - Skomager HANS HENNINGSEN - i Fuglse (min oldefar).

Ved juletid kom der breve, fra det store land, derovre fra vest, og de blev omhyggeligt gemt. Først af min oldetar og senere af min farmor, der døde i 1930. Efter den tid har de indtil for et par år siden - ligget godt gemt i min skuffe.

I efteråret 1988 indkaldte Aage Pøder til Arkivmøde om udvandrerne, og her til jeg kendskab til det nyoprettede "DANISH IMMIGRANT MUSEUM", i USA.

Jeg huskede, at KRISTINE i begyndelsen af dette århundrede, boede i Iowa, sammen med sin mand, JENS, der også var dansk, samt sin efterhånden ret store familie.

Deres daværende adresse sendte jeg til Museet, og spurgte - temmeligt naivt, syntes jeg selv -, om de kunne finde efterkommere efter KRISTINE og JENS. Jeg havde vel næppe ventet noget resultat; men en måneds-tid senere, fik jeg et venligt brev fra Museets direktør, med 2 Folketællingslister fra 1885 og 1910 med familiens navne og data, samt et løfte om, at Museet ville arbejde videre med sagen.

Så.... i februar 1989 kom der, næsten samtidig, breve fra NEBRASKA, IOWA og FLORIDA. Det var tre af KRISTINES børnebørn. Senere har jeg hørt fra endnu en af KRISTINES efter-

kommere, samt efterkommere fra HANNE. Disse to grene af slægten i Amerika, kendte ikke noget til hinandens eksistens

d e t g ø r d e n u .

Det var begejstrede breve. To af familierne havde for år tilbage besøgt Danmark og forsøgt at finde deres "Rødder", men forgæves, så der var lykke på begge sider af Atlanten.

Et af KRISTINES børnebørn har forsket energisk i sin slægt efter dens ankomst til Amerika, og har nu suppleret med oplysninger, jeg har kunnet give hende. Det er blevet til et digert værk på langt over 100 sider, som jeg ved juletid fik tilsendt et eksemplar af. Slægtshistorie og oplysninger, samt adresser på alle slægtens medlemmer - spredt over hele USA.

I september 1989 var to af KRISTINES oldebørn på tourné i Europa og besøgte ved den lejlighed - min familie.

Mere end 100 år var forløbet, uden fysisk kontakt mellem den amerikanske og den danske gren af vor slægt.

Jeg mødte de to unge mennesker på Nykøbing F. station (de havde aldrig set et billed af mig), men straks de stod af toget, råbte de mig an - der var ingen tvivl hos dem - jeg lignede så bestemt en af deres morbrødre.

Senere fandt vi ud af, at min søn POUL og deres lillebroder, lignede hinanden som "to dråber vand".

Det er ikke så helt lidt, der kan komme ud af at deltage i et møde med Aage Poder, hvis man har gamle breve fra Amerika.

SLÆGTSFORSKNING kan bringe mange gode oplevelser med sig.

"THE DANISH IMMIGRANT MUSEUM"
BOX 170 ELK HORN,
IOWA 51531
U S A

For \$15,00 om året kan man blive medlem - og modtager 4 gange årligt et medlemsblad - med nyt fra museet og dets arkiv.

indsendt af: Dent Jensen
Klintevej 17, 4990 SAKSKØBING

Citalerne er hentet fra en gammel lægebog, der er skrevet før 1850, men p.g.a., det er et dårligt eksemplar, har det ikke været muligt at se, hverken forfatter, titel, trykkeri ell. årstal.

UFRUGTBARHED (IMPOTENTS)

Af Næringsmidler med stimulerende kraft anbefales Reddiker, Sennep, Roer, Chokolade, Æg, Fisk, Fiskemælke, Østers, god Viin, Caviar, Selleri, Flittig brug af kolde Bade.

DIARRHOE

Ikke enhver Diarrhoe er skadelig, især naar den ikke er for længe vedholdende. Man bruger da blot et Mavebælte og spiser Meelgrød eller Havresuppe. Er Diarrhoen derimod stærk og langvarig, tager man en Spiseskeefuld hele Havregryn, alkoger dem i Vand og drikker dette om Morgenen istedetfor Kaffe.

MÆLKENS STANDSNING HOS MØDRE

Vil Patten ikke vise sig bør Moderen drikke kraftigt Øl, Finnikelthee, Chokolade og Ølsuppe. For at fordrive Mælken, naar et Barn enten er død eller skal vænnes fra, bruger man at leve meget knapt i nogle Dage, holder Brysterne varme og tager Afføringsmiddel. Udvendig Brug af Kornbrændeviin er at anbefale.

ORM

Børn, der spiser meget, have et tykt Underliv, sove uroligt om Natten og have uordentlig Stolegang, klage over Mavesmerter og see sygelig ud, lide temmelig sikkert af Orm. Det hyppigst anvendte Middel er Ormefrø, men Mange bruger at lade Børnene drikke Mælk, der Natten over har staaet med Hvidløg i. Mange give Børnene Kjøkkensalt i Mængde enten heelt eller opløst i Vand.

DRIKFÆLDIGHED

- 1) Imod en svær Ruus er det bedste Middel at overgyde det nøgne Legeme og isærdeleshed Hovedet med koldt Vand.
- 2) Til Bevarelse imod en Ruus og for at lette Fordøielser af de mange nydte geiftige Drikke, er sort Kaffe særdeles tjenlig.
- 3) Nogle Skeefuld Olivenolie nydte før man begiver sig til et Drikkelag, var de gamle Romeres bedste Middel mod en Ruus. En Theeskefuld Kjøkkensalt opløst i et Glas Vand, er ligeledes et Præservativ.
- 4) Ved at spise syv bitre Mandler, før man drikker, skal man kunne forhindre Ruusen.
- 5) For at give Viindrangere afsky for Drikken, har man med god Virkning ladet dem drikke at en Viin, hvori en levende Aal var bleven qvalt.
- 6) Drangeren bør vænne sig til at drikke Kaffe og Øl, selv om det ikke i Begyndelsen smager ham. Bruspulver er også et godt Middel.

* * * * *

Indsendt af: Bodil Madsen

Lokalhistorisk Forening for Vordingborg Kommune har nu indkøbt kirkebogskopier for alle sognene i Vordingborg Kommune.

Indtil 1814 er kopierne på microfilmkort. Fra 1814 - 1891 er de på xeroxkopier. Kirkebogskopierne er anbragt på Vordingborg Bibliotek, hvor de kan benyttes i bibliotekets åbnings-tid.

Der er kirkebogskopier for flg. perioder:

VORDINGBORG SOGN.....:	1679 - 1891
ØRSLEV SOGN.....:	1674 - 1891
UDBY SOGN.....:	1645 - 1891
KASTRUP SOGN.....:	1710 - 1891
SVÆRDBORG SOGN.....:	1739 - 1891
KØNG SOGN.....:	1814 - 1891
(før 1814 er kirkebøgerne brændt)	
LUNDBY SOGN.....:	1710 - 1891

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

LANDHÅNDVÆRKERHUS FRA KALVEHOVN

HARTKORN GÆSTERI HERLIGHED

For alle Jordbesiddere gælder det, at de skulle svare en vis afgift af deres ejendom, og disse afgifter baseredes efter gårdenes hartkorn. Hartkorn var oprindelig tællesbetegnelse for afgifter bønderne ydede i naturalier, landgilde til godserne. De forskellige afgifter var i godsernes jordebøger angivet i forhold til 1 Td. rug eller byg, der var "hårdt" korn i modsætning til havre, "blødt korn".

Forholdene på de forskellige godser var afvigende, men normen for den almindelige beregning var følgende:

1 Td.	Rug ell. Dyg	1 Td.	Hartkorn
1 Td.	Gryn ell. Hvedemel	2 Td.	Hartkorn
1 Td.	Hvede ell. Ærter	1½ Td.	Hartkorn
1 Td.	Havre	½ Td.	Hartkorn
1 Td.	Humle	½ Td.	Hartkorn
4 Læs	Enghø	1 skp.	Hartkorn
12	Gæs	1 Td.	Hartkorn

Etter enevældens indtørelse 1660 indkaldtes jordebøgerne, og på grundlag heraf udarbejdedes en fælles jordebog for alle landets ejendomme, den såkaldte Matriken af 1664, og her skyldsattes ejendommene i hartkorn.

Denne skyldsætning viste sig snart at være uretfærdig, da ligningen på godserne som nævnt havde været noget forskellige, og man påbegyndte derfor i 1681 udarbejdelsen af en matrikel baseret på jordens ydeevne - bonitering - der sættes i forhold til

— fort. — >>>>

arealet og således angav det hartkorn, der skulle svares.

Ved boniteringen sættes agerjorden i klasse efter godhed; enge, overdrev og skove takseredes efter det udbytte, de kunne frembringe, antal læs hø, græsning og svins-olden m.m. Også møllerier og enkelte andre erhverv blev medtaget og vurderet efter indtægt, men enhedsbetegnelse var stadig hartkorn.

Trods mangelfuld opmåling og kortlægning var denne hartkornsskyldsætning i begyndelsen god og retfærdig, men da den i 150 år blev benyttet som basis for grundskatten på landet, blev den på grund af jordenes forbedring m.m. efterhånden mere og mere uretfærdig, hvorfor man i årene 1806-1822 udarbejdede Danmarks sidste matrikel, der dog først kom til at gælde fra 1844. Boniteringen var denne gang langt mere omhyggelig og al agerjord blev sat i takst fra 1 til 24. Af de bedste jorder skattedes 6 1/6 Td. land. "ca. 14.000 Kvadratalen" til at yde 1 Td. hartkorn. På Lolland og Falster gik 9 4/5 Td. land og i Ringkøbing Amt 45 Td. land pr. td. hartkorn. Gennemsnittet for hele landet var 18 Td. land pr. td. hartkorn. Vurderingen tog ikke hensyn til beliggenheden, hvilket i forbindelse med den tekniske udvikling medførte, at de dårligste jordes værdi ved opdyrkning, transportanlæg, mergling m.v. steg stærkt, uden at dette medførte takstændring og følgelig heller ikke skatteforøgelse.

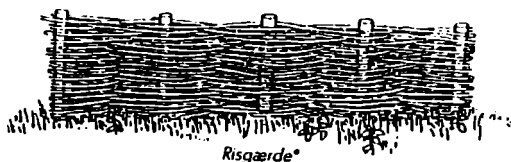
Hartkornsskatten blev derfor utidssvarende, hvorfor man i 1903 vedtog loven om ejendomsskyld, hvilket betød en fuldstændig ophævelse af hartkornet som grundlag for skatter til stat og kommunerne.

I ældre dokumenter træffer man ofte på betegnelsen "gæsteri". Betegnelsen dækker bøndernes pligt til at modtage jorddrottens folk, heste og hunde i indkvartering og underholde dem. Gæsteri havde endnu betydning under Christian 3., men senere tabte det interessen for godsejerne og blev da i reglen afløst af en årlig afgift. Den regnes som regel ikke som hørende med til den egentlige landgilde og blev derfor ikke sat i hartkorn. Hestegæsteriet, pligten til at underholde hovheste, havde særlig betydning på kronens gods og blev derfor ofte afløst af en havreydelse.

Den i ældre dokumenter omtalte "herlighed" betegner den ejendomsret til jordegods og de deraf flydende indtægter og rettigheder, som kronen ved love eller privilegier overdrog til private. Kronens herlighed over selvejere kunne overgå til private, der så kunne købe bondeskylden. Herligheden omfattede alle faste indtægter af fæstegods (landgilde) og udbytte af skov, jagt, fiskevand, forstrandsret, lyngslet o.s.v. og alt hoveri eller hoveriatløsning. Dernæst var herlighed de uvisse indtægter af stedsmål, sagefald m.m. Endelig var myndigheden over vornede eller stavnsbunden en del af herligheden. Kronen kunne sælge eller overlade herlighedsrettigheder, som enkeret og patronatsret til private. Med herlighedsretten fulgte pligten til at holde fæstere i forsvar, rejse tiltale og opkræve ekstraskatter. Herligheden var ikke nøje afgrænset, men hertil må vistnok regnes håndfæstningens bestemmelse om, at adelen måtte gøre sit gods lige så nyttigt som kongen. Ved salg til selveje kunne sælgerne forbeholde sig herligheden eller en del deraf, så som jagt- og fiskeret. —fort.—>>>>

I jordebøgerne for tiden før år 1700 angives de forskellige ydelser i ørtug, hvilket må nærmest må angives at svare til 1 Romersk unce.

* * * * *

* * * **B Ø G E R** * * *

Bibliotekerne ligger inde med en enorm bogsamling, som alle har stor glæde af at benytte, ligegyldig hvad man arbejder med. Et par titler, som kan være til stor gavn for **SLÆTTS-FORSKEREN**, skal her nævnes:

J. BLOCH: "Stiftamtænd & Amtmænd i Kongeriet DANMARK"
1660 - 1848 (1895)

Bogen beskriver, hvordan man finder, hvilket Amt, man skal have fat i, for at finde den rigtige jurisdiktion (for evt. skifter). Danmarks inddeling at Amter startede i 1660, hvor det tidligere havde været opdelt i Len.

Fra 1850 - 1919 er det kun Retsbetjentene, man skal bruge for at klarlægge, hvilket Amt man har brug for.

AXEL NØRLIT: "Fortegnelser over de private Godser"

En tilsvarende bog, som omhandler den private administration.

HENNING JENSEN: "GOTISK SKRIFT"

Læsebog for begyndere og lidt øvede. Dansk Historisk Håndbogsforlag, 1990. 147 s. ill.

Med udgangspunkt i opbygning af en anetavle for en person født 1885 i Skive købstad gennemgås 56 skriftprøver med tilhørende transskriptioner.

BIRGIT LØGSTRUP:

"Bundet til jorden" Stavnsbåndet i praksis 1733-1788

Bogen fortæller om drengenes og karlenes liv på landet under stavnsbåndet 1733-1788. Lovgivningen forbød dem at flytte fra det gods, hvor de var født, uden godsejerens tilladelse. Men betød det, at de også i praksis boede hele deres tilværelse på samme sted? Eller var der måske langt større bevægelighed i samfundet, end vi i almindelighed tror? Påvirkede stavnsbåndet det daglige slid og slæb eller årstidens mange fester? Hvordan var uddannelse- og flyttemønstre på landet? Hvilken indflydelse fik stavnsbåndet på lønforholdene? Dette er blot nogle af de mange spørgsmål, der behandles i bogen.

"DOMMER OG ADMINISTRATOR:" Herredsfogeden 1790-1868, (1982)

"JORDDROT OG OFFENTLIG ADMINISTRATOR:" Godsejerstyret, (1983). God vejledning af Lægdsruller for tiden før 1793.

Alle tre bøger er fornøjelige - der tager sig fint ud - og som er lette at gå til, samt med gode vejledninger.

* * * * *

* BREV TIL FRU EMMA LANGELAND *

Indsendt af: Grethe Wich, Lærkevænget 8
4760 Vordingborg

Kjære Fru Langeland.

Tilskyndet deels af egen Drift, deels ifølge Paalag af min Kone skriver jeg Dem disse Linier for at takke Dem for Deres venlige Brev af 16. d.M. og med det samme at takke Dem for Deres behagelige og oplivende Nærværelse hos os i Sommer. Vi ere alle, Gud skee Lov og Tak! for nærværende Tid raske, men vi have havt mange tunge Dage siden De var hos os, navnlig i Anledning af vor kjære Datter Marie Bekker.

Lise Langeland har vel fortælt Dem det Uheld der indtraf her hos Bekker, idet der pludselig en Søndag Aften, da vi alle vare her forsamlede i Præstegaarden, kom det skrækkelige Budskab at der var udbrudt Ild i Bekkers Gaard, men til al Lykke var det kun blind Alarm, men stakkels Marie fik saadan Skræk i Livet ved den Lejlighed, at hun kort Tid efter fik Krampe-slag, under hvilke hendes Foster mistede Livet; jeg kan ikke beskrive Dem, hvad vi Gamle leed i den Tid, min Kone laae nede hos hende i c. 14 Dage og var tidlig og sildig paa Færde; omtrent 8 Dage efter kom Marie ned med et dødfødt Dreungebarn, og siden den Tid er hun kommet sig Dag for Dag og er begyndt i disse Dage at gaae lidt omkring i Huuset; Vi kunne ikke være taknemmelige nok imod Gud, at hun slap saa godt herfra; thi nu haaber jeg at al Fare er overstaaet; naar hun blot vil iagttage fornøden Forsigtighed.

Sidenius' Børn Marie og Niels trives godt; Tante Stine vaager over Marie som en betruet Skat, og er formelig misundelig naar andre gjøre formeget af hende, men hun forkjæler hende

ogsaa; Drengen Niels er en rask Gut af sin alder og han vil snart komme til at gaae.

Vores Pige Hanne, som De har fæstet, vil nok eftersom hun har sagt os i Dag, reise med Dampskibet den 1ste Novbr. til Kbhavn. og vil saaledes indtræffe til rigtig Tid i sin Condition.

Med de kjærligste Hilsner til Dem fra os alle, til Børnene og Deres Forældre samt Søskende er jeg stedse

Deres Hengivne

Th. Gudmundsen

Nysted 25 Octb. 1856

* * * * *

Ovenstående brev fandt jeg helt tilfældig - i en ikke tidligere opdaget registratur - på DET KONGELIGE BIBLIOTEK i København.

Brevskriveren er Thorgeir Gudmandsson præst i Gloslunde og Græshave på Lolland 1839-1849 og derefter i Nysted og Herridslev til sin død 28. Januar 1871.

Thorgeir Gudmandsson var født på Island 27. December 1794 på Olafveller, hvor hans far Gudmundur Jonsson (1762-1836) var Sognepræst. Moderen var Thorbjörg Jonsdottir (ca. 1757-1803).

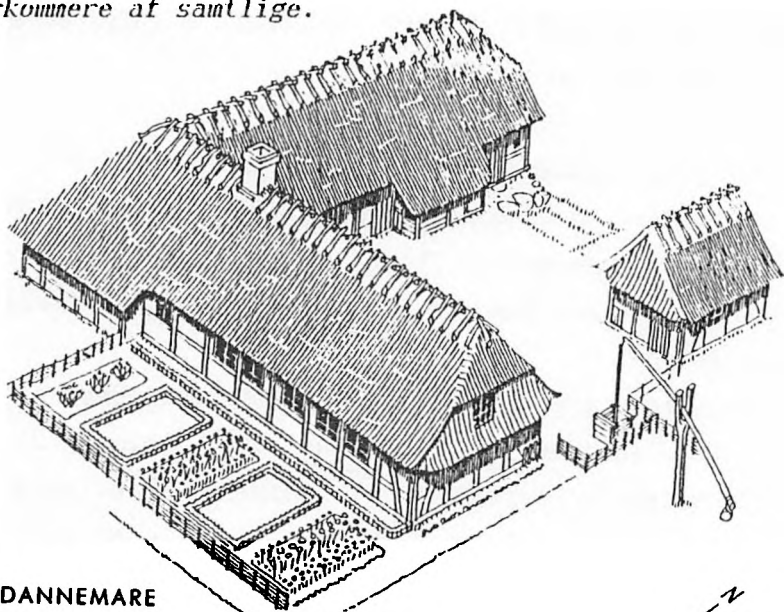
Farfaderen var Bonden Jon Stephanson på Solheimar, Arnes Syssel på Island.

Thorgeir viedes 24. Maj 1828 i Kbh. (Holmens) til Marie Langeland (* Kbh. (Holmens) 20. Februar 1806, + Nysted 2. April 1879). Hun var datter af Forvalter v. Søetatens Proviantgaard, senere Justitsråd Rasmus Langeland (1767-1837) og Marie Giede (1770-1829). Efter THORGEIR og MARIE er der en talstærk efterslægt.

Sønnen Bjarne (* Kbh. 17. November 1828, + Nysted 8. Juli 1872) fotofraf i Nysted, var gift med Ingeborg Sidenius (* Vesterborg-/Lolland 4. Maj 1828, + Nykøbing F. 9. Juli 1911), datter af sognepræst i Hesselager/Fyn Niels Sidenius (* 14. Maj 1795, + 1. Juli 1859) og hustru Katrine Magdalene Sidenius (* 2. August 1798, + 1. Juli 1859). En datter af disse to, telegrafinde Marie Gudmundsen (* 17. August 1864, + 1927) var gift med telefondirektør i Nykøbing F. Cecil Frederik Vilhelm Gudmundsen (* 8. Maj 1857, + Bønsvig 1931).

Som enkemand boede han hos sin søn og svigerdatter i Bønsvig: Gårdejer Thorkild Vagn Gudmundsen (* Nykøbing F. 22. November 1904, + Bønsvig 1. Maj 1951) og Nanna Marie født Christiansen (* på gården MUNKHOLM v. Vejle B. April 1901, + Bønsvig 28. December 1986).

Oplysningerne er fra Agneta Rødsgård, Agerbæk (som er datter af Nanna og Thorkild Gudmundsen), hvor yderligere, supplerende oplysninger kan indhentes om de nævnte personer og slægter, herunder også efterkommere af samtlige.

HUSMANDSHUS FRA DANNEMARE
LOLLAND

"EN SLÆGTSFORSKERS BEKENDELSER"

af: Niels E. Beck, Hovedvejen 20
4733 TAPPERNØJE

I mit arkiv stødte jeg forleden dag på en lille seddel, hvorpå min højtelskede, forlængst afdøde moster havde skrevet: "Ja jeg lever i gamle minder og har min store glæde af det. Desværre interesserer mor sig ikke så meget for det gamle, så jeg kan ikke dele det med nogen".

Min moster boede i mange år alene sammen med sin gamle mor. Disse ord har hun skrevet i 1940, netop ved den tid, hvor hun vækkede slægtsinteressen i mig!

DET ER LYKKEN, NAR MAN KAN DELE

SINE INTERESSER MED EN ELLER FLERE, MAN HOLDER AF.

I slægtstorskningen er det morsomt at kunne finde frem til og opstille en korrekt anetavle eller efterslægtstavle med oplysninger om fødsel og død, ægteskab og erhverv m.v.. Måske kan man også lave en bog med endnu flere oplysninger og illustrere den med billeder af de gamle og deres omgivelser.

Men allermorsomst ville det jo være, om man kunne snakke med alle de gamle, forlængst afdøde og derved lære dem rigtigt at kende.

TÆNK BLOT, OM MAN KUNNE

Den glimrende, fortæller Thorkild Hansen (1927-1989) kunne. Læs hans bøger og oplev ham "snakke" med Carsten Niebuhr, Jens Munk og von Scholten".

Politiken offentliggjorde (12.Feb.1989) hans sidste kronik, der handlede om "Digternes privatliv". — fort. —>>>

Her fortæller han om Johannes V.Jensen, der en dag i begyndelsen af besættelsen gik ned i fyrkælderens og brændte sine dagbøger fra tredive år og derefter lod sin samling af personlige breve gå samme vej. (!)

"Til hans dårlige undskyldning tjener", skriver Thorkild Hansen, "at han siden fortrød det", og han fortsætter "det har dog nok været ham en stor trøst, at vi ville blive mange om at dele savnet".

Konklusionen på den interessante kronik var, "at det er gået Johs. V.Jensen selv, som det er gået de fleste andre i europæisk åndshistorie. De er med tiden blevet mere interessante selv, end deres værker nu er".

OG DET ER JO PRÆCIS, HVAD DET HELE HANDLER OM.

Hvis vore gamle aner har efterladt sig noget skriftligt, som kan tjene til at fortælle lidt om dem selv, deres omgivelser og deres vilkår, så bliver de først rigtig interessante. Men, hvor mange er så heldige at have den slags materiale liggende?

Det er med dette, som med kostbare antikviteter: Jo mindre der overlever, des mere værdifuldt bliver det, der er tilbage.

GUD SKE LOV FOR SAMLERE OG FOR DE MENNESKER, DER IKKE KAN SMIDE VÆK.

Men når man så vil forsøge at samle sammen og bevare, hvad der er gemt, så melder problemerne sig:

Hvordan få plads til alt dette i en moderne lejlighed eller et mindre parcelhus? Det samler jo støv!

Hvor i al verden skal man dog gøre af det, når nu man er død, og ingen andre interesserer sig for det, end sige har plads til det?

Efterhånden som man får samlet så meget, hvordan så ordne det, så man altid kan finde rundt i det?

Nogen siger til mig: "Breve er noget personligt. De er ikke skrevet til dig. Dem skal man ikke læse i".

Hvad for eksempel med dine forældres kærlighedsbreve fra deres forlovelsestid? Ville du læse dem, hvis du havde dem - (det har jeg), og du fornemmede, at det brød de sig ikke om? For mig er disse spørgsmål også vanskelige.

Jeg gemmer en masse, og læser alt, men med så kærligt et sindelag, at jeg tør håbe på tilgivelse, hvis (når) det en gang bliver aktuelt.

Og er der ikke nogen, der kan eller vil overtage mit (kæmpe) arkiv, så testamentere jeg det gerne til LANDSARKIVET og håber på, at de vil have det.

Men det skal være med den udtrykkelige klausul, at det skal være tilgængeligt for mine efterkommere i alle led, i den udstrækning de måtte ønske det.

* * * * *

Folkedragter på Sydfalster
omkr. 1860 med Gedser Fyr-
tårn.

Akvarel af F.C.Lund

Indsendt af: Birte Andersen

*Artiklen er fortsat fra 5. og 6. Argang af "Rødderne". **

I øvrigt udkræves paa Huusbondens og Bondens Concervation at her paa begge Sider maae lempes efter Omstændighederne, og ligesom da Huusbondens Pløyninger, Sæd og Høst maae rette sig ganske efter Veirliget, og umuelig forud kan siges eller bestemmes, da det ofte heele Uger hindres ved utimelig Veirligt, saaledes maae og Kiørselerne ved Skibninger, Skovninger, Hegnings Hentelse m.v. rette sig efter de Tider, Uger og Dage, naar det ved Hielp af timmelig Veir og fremkommelig Veir, kan lade sig gjøre, følgelig vil det jo blive en Nødvendighed at hvad der formedelst saadanne Hindringer ikke kan blive udrettet i een Uge eller Maaned, maae samme oprettes i den derefter paafølgende beqvemme Tid, hvormed Bønderne endog selv bedst ere tiende, og skulle ved slige Leilighed og urolig Veirlig faraarsages forgieves Møde, da ansees samme ikke som afgjort, men bliver igien at forrette naar Veirliget tillader det, endskiøndt foranbemeldte Bestemmelser i Henseende til Avlings-Drivten, ikkuns paa det Sparsommeligste er udført, efter hvad enhver Bonde hidtil ved samme har forrettet, og det øvrige uden for Avlingsdrivten allene her retter sig efter hvad tilforn ved allernaadigst approberet Hoverie-Reglement er tilstaaet og forrettet. Saa dog paa min Side at vise min Attraae til at leve herefter udi Eenighed og god Forstaaelse med samtlige mine Godsers Bønder om deres pligtige Hoverie og tillige at Hs. Majestæts Ønske udi allernaadigst Placat om mindelig Foreeninger, vil jeg i Henseende til de for Avlings Hoverierne ved min Hovedgaard opførte Pløye, Spænd og Gangdage, ikke benytte mig af den Fordeel som Placaten tilstaaer enhver Jordegodseier, til at bruge og anvende de Dage som fra et eller andet bestemt Arbeide maatte

blive tilovers, men i dets Sted, naar ethvert til Avlingsdrift og her Postviis anførte Arbeide af Bonden torsvarlig bliver foretaget, og udført, skal alle de Dage som derved maatte blive uforrettet tilbage, aldrig blive tordret af nogen Mand, men saadanne derimod dem skienket og eftergivet, som udført og aftient.

Mens de til Hovedgaarden anden behøvede Tieneste opførte Dage, forbeholder jeg mig til behørig Afbetiening, endten til de Forretninger som ligeledes Postviis ere anførte, eller og til anden behøvende Ægte- og Gangarbeide, dog med Vilkaar, at dette mit til Enighed og god Forstaaelse tilsigtede Tilbud af Eftergivelse ikke skal være mig til nogen Forbindtlighed, ifald samme ei af Bønderne modtages, naar det mig hidtil pligtige Hoverie ved Commissarier skulle bestemmes. Foreningen efter foranførte Forslag tager sin Begyndelse fra den Tid samme er fuldkommen vedtaget af Bønderne, og siden forrettes Hoveriet fra 1ste Maji til 1ste Maji, eller og fra den Tid samme i Mangel af mindelig Foreening, ved Commissarier bliver bestemt. Saaledes og paa foranførte Maade er samtlige Høybyegaards Gods 106 Stkr. hoveriegiørende Bønder fra Hoelebye, Fugelse, Thorslunde, Taarpe, Erringlef, Assenbølle, Taagerup, Ringsebølle, Lundegaard, Nebbelunde og Sædinge Byer, meddeelt Forslag, som er affattet, i Overensstemmelse med aller-naadigst Placaten; indbudet til mindelig Foreening og Hoverierne til bemeldte min Hovedgaard, for paa samme at erklære sig.

Høybyegaard, den 2den Junii 1792.

LEHN

1 spanddag

1 gangdag

Forestaaende Forslag og Bestemmelse til Forening om Høveriet til Høybyegaards Gods for samtlige nærværende Fæstebønder, oplæst Ord til andet; og hvorefter samme i et og alt herved af os antages og frivillig indgaaes, som ved vores Underskrift tilstaaes og bekræftes. Karsten Hansen. Peder P.M.S. Mortensen. Rasmus Christophersen. Jørgen Ibsen. Anders Fynboe. Marqver M.D. Due. Niels N.K.S. Kruse. Rasmus Hendriksen. Hans Clausen. Jens I.L. Lærke. Jørgen Hansen, alle af Hoelebye og Fugelse. Lars Jacobsen Foged af Erringlef. Ole Pedersen. Peder P.M.S. Mortensen. Jens I.H.S. Hansen. Jeppe I.J.S. Jørgensen. Peder P.P.S. Pedersen. Hans Due. Just I.M.S. Michelsen. Niels N.M.S. Michelsen. Peiter P.J.S. Jensen. Knud K.H. Hækman. Peder P.R. Radsk. Peder P.H. Hækmand. Niels N.P.S. Pedersen. Rasmus R.S. Sier. Peder P.M.S. Markusen, alle af Thorslunde, samt Hans Pedersen, Hans Jensen, Lars Mikelsen, Peder P.J.S. Jacobsen af Erringlef. Jørgen J.I.S. Jensen. Hans Svendsen. Anders A.F.S. Frandsen. Henrik H.M.S. Mortensen. Mogens M.R.S. Rasmussen. Jens I.B. Brems. Christopher C.K. Kok. Mads M.K. Kok. Hans H.D. Drems af Sædinge. Povel P.M.S. Mogensen. Rasmus R.R.S. Rasmussen. Hans H.E.S. Edvardsen. Otte O.P.S. Pedersen af Lundegaard. Lars L.H.S. Hendriksen. Christen C.R.S. Rasmussen. Jens I.H.S. Hansen. Jørgen J.H.S. Henningsen. Ole O.P.S.D. Pedersen Due, Peder Hansen af Ringsebølle. Willads W.I.S. Jensen. Hans Pedersen. Christopher C.I.S. Jensen. Peder P.C.S. Christophersen. Rasmus R.K.S. Knudsen af Taagerup. Lars L.R.S. Rasmussen. Jens I.M.S. Markusen. Niels N.H.S. Hansen Hans H.K. Kruse. Hans H.K.S. Knudsen. Hans H.D. Dank. Anders A.I.S. Johansen af Assenbølle. Peder P.R. Radsk af Ringsebølle; fra Taarpe Peder P.C.S. Christensen. Ole Henriksen. Niels N.I.S. Iversen. Hans Hømle. Dernt B.H.S. Hansen. Hans H.D. Due fra Hoelebye. Lars L.B. Bækkel af Thorslunde. Gregers G.H.S.

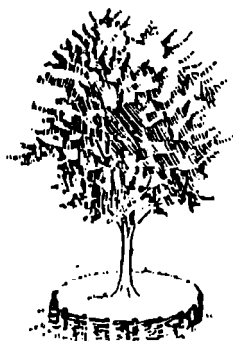
Hansen. Mads M.L. Larsen fra Assenbølle. Niels N.O.S. Olsen. Søren S.B.S. Bertelsen fra Sædinge. Christen C.H.S. Hansen af Nebbelunde. Henrik H.L.S. Larsen. Jørgen Bille af Sædinge. Christopher C.I.S. Iversen. Peder Jyde begge i Ringsebølle, at sidstmeldte 3 underskrevne, nemlig Jørgen Bille, Christopher Iversen og Peder Jyde i min Nærværelse underskrev denne Forening om Hove-riets Bestemmelse, som de frivilligen indgik, efter at samme var bleven oplæst for dem, tilligemed alle de foran underskrevne som forhen havde indgaaet og underskrevet Forslaget, tilstaaes. Endvidere indgik og underskrev dette Forslag og Forening, Lars Pedersen fra Erringlef, Mads Ottesen, Hans Ibsen, Rasmus Markusen, Mogens Due, Niels Hansen Christen Ibsen, Erich Christiansen, Rasmus Aagesen, derimod efterskrevne som ei ville underskrive eller indgaae forberørte Forslag og Forening af følgende Aarsag: Christen Hansen, naar han ingen Lindring kunde faae i Hoveriet ville han ikke underskrive; Peder Hansen svarede ligesom forrige; Hans Hansen gav samme Svar, nemlig at han skulde have Lindring i Hoveriet; Jørgen Madsen beklagede sig at være Soldat, da han havde faaet sin Faders Gaard, saa han ikke uden Besværlighed kunde drive Avlingen, naar han blev indkaldet til Exercissen eller Mynstringen. I øvrigt saavidt Hoveriet betræffer eenig i Forslaget. Jørgen I.M.S. Madsen, endelig fremkom Christen Hansen, Peder Hansen, Rasmus Hansen og Hans Hansen, og declarerede nu, at have overlagt med dem selv at ville forrette Hoveriet efter Forslaget; Christen Hansen, Peder Hansen, Hans Hansen, Rasmus Hansen, alle med paaholden Pen; ligeledes et underskrevne fra Nebbelunde bleven foreenede om Hoveriet efter Forslaget paa Vilkaar at de erholder deres Hovmaale omdeelt og tildeelt efter Hartkorn, saavel som øvrige Hoverier ligeledes efter Hartkorn, og at samme inden et Aars Forløb maae blive iværksadt. Hans Jørgensen, Niels

Sælland, Hans Christophersen, Rasmus Pedersen, Christopher Jørgensen, Rasmus Krag, Søren Hemmingsen. Foruden forhen underskrevne tilshører Gods, som ikke var mødt, nemlig Lars Madsen fra Nebbelunde og Mogens Due af Erringlef, der blev angivet at være syge, ligeledes blev anmeldt, at 4 Gaarde vare fæsteledige, nemlig Peder Jørgensen i Sædinge, Hans Markusen i Fugelse, Hans Piilt og Hans Mikkelsen i Erringlef.

Høybygaard, den 29 Junii 1792. Conform med Originalen, testerer

F. R. J. WIND

København, 1803. Trykt hos P.H.Hoeckes Enke, boende i Store Helleggeiststræde No. 141

Landsk byslævne

* Er man ikke indehaver af de 2 tidligere Argange af "RØDDERNE" (1989 og -90), kan disse stadig fås ved henvendelse til Foreningens Kasserer Erik Bjerregaard. Prisen er kr.: 20,00 pr. stk.

God fornøjelse med hele artiklen

* * * * *

!!HUSK!!HUSK!!HUSK!!HUSK!!HUSK!!

Ved enhver henvendelse til arkiver, præster og foreninger anbefales det at medsende en FRANKERET-SVARKUVERT.
Skriver man til udenlandske kontakter, husk da altid en INTERNATIONAL SVARKUPON, som kan købes på posthuset.

Indsendt af: Erik Bjerregaard
Ahornvænget 12, Sønder Vedby
4800 Nykøbing F.

SKRÆDDERLAVET. 1765-1826 LÆRLINGEKONTRAKTER:

Kontrakt mellem Mester Jens Jensen Wibe og Dreng Søren Christian Bierregaard.

Udi sin hellige Trefoldigheds Navn har undertegnede med hinanden engaaed og oprettet følgende Lære Contract:

Jeg Jens Jensen Wibe, Borger og Mester i Skræder Lavet her udi den kongelige Recidens Stad Kiøbenhavn tilstaar at have antaget Een Dreng ved Navn Søren Christian Bierregaard, barneføed her samme sted af ærlige Ægte Forældre, for at lære hand den ærlige Skrædder Profession udi 4 efter hinanden følgende Aar, som omgaar fra A Michaelis Dag indeværende Aar og ender igjen samme Dag 1774 efter bemeldte 4 Aars forløb.

Imidlertid benævnte Søren Christian Bierregaard hos mig er udi Lære, skal hand nyde forsvarlig Underholdning Alt Maed og Logement, men hvad hand ellers i den Tid af Klæder, Uldent og Linnet tillige med Renlighed maatte behøve forskaffer hand sig selv.

Ermeldte Dreng Søren Christian Bierregaard skal og udi fornævnte Tid af mig og hands Lære Mester blive holden til Guds frygt og Skikkelighed udi Professionen saaledes blive undervist, at han efter sine udstaaede Læreaar, som en god Burs skal kunne passere Saafremt hans egen Nemme samt Lyst og Kiærlighed til at lære sig dertil vil skikke og beqvemme. Herimod jeg Mads Sørensen Møller, Borger og Indvaaner her i Staden, som troee Forlover og Cautionist efter bemeldte

—fort.—>>>>

Dreng Søren Christian Bierregaard herimod caverer og godsiger, at hand ej allene skal være sin Læremester Jens Jensen Wibe hørig og Lydig i alt, hvis hand vorde befalet og for billigt maatte eragtes, men ved og med ald Utryggelighed og Troskab, saavel i hans Frasom Nærværelse søge hans Gavn og Bedste i alt det en ærlig Læredreng vil, sømmer, egner og anstaar, ey heller lade sig finde ude af sin Mesters Hus enten Dag eller Nat uden hand dertil af sin Læremester er givne Tilladelse, med mindre hand, nemlig Drengen vil vente for hver Gang saadant maatte ske, at faa sin Læretid med 1 Fjerding Aar forlænges.

Og dersom Drengen enten imod hans Læremester eller andre som kunde være hans Mester til Præjudice nogen Utroskab skulle begaa, eller at hans Lære, førend ommeldte Aaar er til Ende, unddrager, lover og forsikrer vi ligedeledes herved som troe Forlover og Cautionister at holde Mester Jens Jensen Wibe udi alle optænkelige Maader skadesløs.

Skulle det hændte sig at hand bemeldte Dreng Søren Christian Bierregaard udi hans Lære Aar ved Døden afgik, skal det ikke være eller blive oftbemeldte hans Læremester Jens Jensen Wibe til nogen Bekostning, men de ved Dødsfaldet foraarsagede Udgifter som aldeles uvedkommende. At saaledes paa begge Sider utryggelig holdes og efterkommes skal, have vi denne Lære Contract egenhændig underskreven og forseglet

den 29. September 1770.

SØREN CHRISTIAN BIERREGAARD

MADS SØRENSEN MØLLER

1774, d. 1. Oktober er dennes Dreng udskreven, som findes Pag. 429 i Ind- og Udskrivnings Protokollen.

IND- OG UDSKRIVNINGSPROTOKOL OVER MESTRE OG SVENDE:

29. September 1770 lod Mester Jens Jensen Wibe sin Læredreng Indskrive ved Navns Søren Christian Bierregaard paa 4 Aar og findes i Protokol P 77.

1774 1. Oktober lod Mester Jens Jensen Wibe en Dreng udskrive ved Navn Søren Christian Bierregaard for hand fire Læreaar haver fuldendt.

SVENDEPROTOKOL 1749 - 1816:

5. Februar 1775 Loed Mester Jens Jensen Wibe en Bønneburs indskrive for Svend, da han dertil eragter ham at kunde passere, navnlig Søren Bierregaard.

INDSKRIVNING AF MESTRE 1774 - 1843:

1783, 20. November Søren Christian Bierregaard Forevist Mesterstykke Paa Lavhuset i Overværelse af Olderman, Lokalmester og de fattiges Forstander og derefter af velædle Magistraten erklæret for Mester og Borger.

KØBENHAVNSKE BORGERSKABER:

Borgerskab for Søren Christian Bierregaard Skrædder 26. Nov. 1783. Fødested: København.

KOPULATIONSPROTOKOL:

19. Januar 1779 betalte Søren Bierregaard 50 sk. Vil vies i Nicolay.

Oplysningerne er indhentet fra protokollerne på Københavns Stadsarkiv, Rådhuset.

Burs/Bønneburs (BURSCH) er et gammelt ord for: skare (af unge folk), ung ugift mand; fyr; knøs. Haandværks (svend).

meddelelse til publikum

Rigsarkivet,
9. Januar 1991

På grund af omflytning i Rigsarkivet vil Folketællingerne 1890, 1895, 1901 og 1906 blive overflyttet til Rigsarkivets depot i Glostrup. Læsesalens besøgende bliver fra og med mandag den 14. Januar 1991 derfor henvist til alene at benytte mikrofilm af de nævnte folketællinger. Overflytningen til depot sker ikke mindst for at undgå yderligere nedslidning af folketællingsskemaerne.

Rigsarkivet ligger inde med en "Fortegnelse over indkomne navne til Monumentet i Marselisborg Mindepark for de i Verdenskrigen faldne Danskere". (1931)

Dette er en registratur til de navne, som findes på mindemuren i Marselisborg Parken. Personerne har deltaget i 1. ste Verdenskrig, og fortegnelsen giver oplysning om, hvor vedkommende er faldet, navn og fødested.

Rigsarkivet ligger også inde med nogle protokoller (Danske Kancelli) over rejsende ved Færgestederne i DANMARK. Det er afskrifter over de afgæede og ankomne rejsende. Alfabetisk navne-register forefindes, ordnet fra færgested til færgested. Perioden er 1812 - 1814, men enkelte går også til 1816.

En god periode, da der jo ikke er Folketællinger.

* U D V A N D R E R A R K I V *

Foreningen afholdte et tællesarrangement med Slægtshistorisk Forening for Sydsjælland i Vordingborg om Udvandrere.

Arkivleder Henning Bender fra DET DANSKE UDVANDRERARKIV fortalte og en liste over adresser på arkiver rundt i Verden blev udleveret. Denne gengives her for alle vore medlemmer.

DANMARK

Det danske Udvandrerarkiv
Ved Vor Frue Kirke
Boks 1731
9100 Aalborg

CANADA

Danish Heritage Society of Dickson
P.O. BOX 54
Spruce View
Alberta
T0M 1A0, CANADA

ENGLAND

Merseyside Maritime Museum
The Archives
Albert Dock
Liverpool L3 4AA, ENGLAND

FINLAND

Institute og Migration
Piispankatu 3
SF-20500 Abo/Turku, Suomi/FINLAND

IRLAND

Genealogical Office
2 Kildare Street
Dublin 2, EIRE

ISLAND

Vilbergur Juliusson
Box 25
Gardabø, ISLAND

LITHAUEN

Kornelija Jurgaitiene
Foreign Relations Dept.
Lithuanian Academy of Sciences
3 Jodimino pr. 232600 Vilnius
LITHUANIA

NORDIRLAND

Ulster Historical Foundation
68 Balmoral Avenue
Bellast. BT9 6NY
NORDIRLAND

Ulster-American Folk Park
Mellon Road
Castletown
County Tyrone BT78 5Q
NORDIRLAND

NORGE

*Det norske Utvandrercenteret
Bergjelandsgate 30
N-4012 Stavanger, NORGE*

*Norsk Utvandrer museum
Postboks 1104
N-2301 Hamar, NORGE*

TYSKLAND

SVERIGE

*Svenska Emigrantinstitutet
Strandvägen 4
Box 201
S-351 04 Växjö, SVERIGE*

*Emigrantregistret
Norra Strandgatan 4
Box 331
S-651 08 Karlstad, SVERIGE*

*Förderverein Deutsches
Auswanderer museum e. V.
D-2050 Bremerhaven
Inselstraße 6, TYSKLAND*

*Historic Emigration Office
Tourismus-Zentrale Hamburg
Durchardstraße 14
Postfach 102249
D-2000 Hamburg, TYSKLAND*

*Auswandererarchiv Schleswig-Hol-
stein der Amerika Gesellschaft
Bismarcksallee 5
D-2360 Bad Segeberg, TYSKLAND*

USA

*Danish Immigrant Archives
Grand View College
1351 Grand View Avenue
Des Moines
Iowa 50316, USA*

*Elverhoy Museum
1624 Elverhoy Way
P.O.Box 769, Solvang
CA 93463, USA*

*The Balch Institute
for Ethnic Studies
18 South Seven Street
Philadelphia
Pennsylvania 19106, USA*

*Center for Migration Studies
209 Flagg Place
Staten Island
New York 10304-1199, USA*

Se også adressen i artiklen "De skrev hjem" side 2.

*Tegninger side 6, 10, 14 og 22 er fra
FRILANDSMUSEETs Vejleder, 1985.*